

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Udrag fra Poetiske Skrifter I

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter I", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter I*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN, 1926-1930, s. XXVIII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl01val-shoot-idm139633873725520/facsimile.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter I

hans Iagttagelse sin Prægnans. Masseproduktionen — en uhyre Lejlighedsdigtning — knuste Evnen til at modtage et Førsthaandsindtryk af Oplevelsen. Hans Ungdom havde ryddet Sproget for de overleverede Klichéer. Hans Alderdoms Lyrik er med faa Undtagelser død, fordi den kun er Kliché.

II.

Blomsten af Oehlenschlägers unge Romantik i dens første Friskhed er det lille Skuespil, som afslutter »Digte, 1803«: »*Sanct Hansaften Spil*«. Her er det nye Krav om Universalpoesien virkelig realiseret indenfor et enkelt Værks Rammer; det rummer paa sin Vej fra det gamle Voldkvarter og ud i den blaa Uendelighed en levende og aandende Verden, der paa engang er dybt tidsbestemt — der staar København 1802 paa hvert af Bogens Blade — og evig alméngyldig; som rækker fra lunefyldt Fortrolighed med Hverdagen og Sans for alle de smaa Ting, der giver Livet dets Farve, og op til det begejstrede Øjeblik, hvor Evighedens Pulsslag fornemmes gennem Tiden.

»*Sanct Hansaften Spil*« er en Programdigtning, Formuleringen af den nye Lære, Steffens havde indviet Oehlenschläger i. Derfor mærker man saa tydeligt de fremmede Forbilleder og den fremmede Indflydelse. *Ideen* stammer fra Goethes lille Lejlighedsspil »*Das Jahrmarktsfest zu Plundersweilern*« med dets rask henkastede Typer af et Markeds brogede Verden og dets friske Versekunst: det djærve, kantede »altdeutsche« Knyttelvers, der brydes af de afvekslende, markante Strofer, hvori den skrigende og larmende Sværm af Tyrolere, Bønderfolk, Kagekoner, Zigeunere, Visesangere etc. søger at over-

XXVIII

døve hinanden. Her finder vi ogsaa Forbilledet for Marionetkomedien i det satiriske Spil om Esther og Ahasverus. Den ydre Form: »et sammenblandet Chor, — Hvor Overgivenhed og Skiemt og Glæde — Afvexler med en dybere Natur,« altsaa Blandingen af kampivrig Satire og positiv Lyrik — har Oehlenschläger studeret i Tiecks Literaturkomedier, især »Prinz Zerbinø«. Hans Angreb paa Oplysningstiden synes undertiden hovedsagelig at sigte paa den tyske Romantiks Fjender og kun i Forbifarten give Oplysningens hjemlige Repræsentanter et Par Sidchug, og paa den anden Side er et Digt som Romancen om Kirsten Piil et tydeligt dansk Sidedestykke til Tiecks Middelalderbejstring og Romantikernes æstetiske Katolicisme, og Naturlyriken en Videreførelse af den, Tieck havde skabt. Som metrisk Forbillede mærker man foruden Tieck A. W. Schlegel med hans i 1800 udkomne Digtsamling: det er Marias Canzone (»Da jeg imorges aabnede mit Øie«) og det spanske Romancevers i Ludvigs Monolog (»Mat og enc, bleg og enc«); Friedrich Schlegel, som ellers kun har betydet meget lidt for Oehlenschläger, har maa- ske lært ham den ejendommelige Anbringelse af Rimene ind mod Linjernes Midte, som findes i det lille Digt: »Den vilde Støi nu lyder ikke længer«. — Og fremfor alle mærkes Steffens i Stykket. Hans Trods mod det satte københavnske Publikum er levendegjort i »Dandseren paa Voltigeerlinien«; hans Anskuelse om Naturen, Historien og det intuitive Geni har inspireret Vandringsmandens Prolog, Perspektivbillederne og det panteistiske Mysterium, som slutter Værket. Ved Siden af Tiecks Satire har

Steffens levende Ord lært Oehlenschläger at rejse sig mod den fladtraadte Nytte-Filosofi.

»Sanct Hansaften Spil« er imidlertid noget ganske andet og større end et Skolearbejde i den tyske Romantiks Manér. Oehlenschläger har i Forholdet til sine Forbilleder ikke blot fulgt Maleren Caracci i hans Krav til den bedste Maler (citeret i Fortalen til »Poetiske Skrifter«:) »Den, som forstaaer at gjøre sig det Bedste egent af de Bedste«. Deraf var kun kommet en dygtig Epigon-Poesi. Men han svarer til sin Tilføjelse: »den som tillægger det og forener det med sin egen Aabenbaring« eller »amalgcerer det Givne med sin egen Individualitet og paa den Maa» de frembringer noget hidtil Useet«. »Sanct Hansaften-Spil« er et Værk af et skabende Geni, hos hvem alle Paavirkninger omsættes i selvstændig, særpræget Kunst.

Her er mere end hos Goethe og Tieck. Hvor »Jahr» marktsfest« kun er lette Antydninger, giver Oehlenschläger et rigt udført og fyldigt Billede af Dyrerhavsbakkens brogede Liv. Og selv om Oehlenschläger i de satiriske Partier med sin Godmodighed staar tilbage for Tieck, saa overgaar »Sanct Hansaften Spil« Litteraturkomedierne ved sin kunstneriske Koncentration og sin Styrke i de »positive« Scener, der hos Tieck trænges i Baggrunden af det polemiskes Overvægt, og endelig ved sin Naturlyriks Ægthed overfor Tiecks lidt tomme Leg med Ordene.

Afgørende for »Sanct Hansaften Spil«s Plads og Betydning bliver, at det trods alle Impulser fra Tyskland er et typisk dansk Værk. Der er Talent i de ungdommelige, friske litterære Udfald mod Oplysningspoesien (Harlekins Prolog, Marionetkomedien,

XXX